

LVM/487/01/2016

VN:n periaatepäätös automatisaatiosta ja robotisaatiosta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi automatisaatiosta ja robotisaatiosta. Aihe on polttavan ajankohtainen ja on kiitettävä sitä, että valtioneuvosto pohtii asiaa.

Ehdotuksessa todetaan, että Suomella on erinomaiset edellytykset olla kansainvälisesti robotisaatiokehityksen kärkimaita, mutta toteutuakseen tämä edellyttää määrätietoista toimia ja laajaa yhteistyötä.

KAUTE-säätiö, Koneen Säätiö ja Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiö ovat käynnistäneet Robottiakatemia -nimisen asiantuntijakeskustelujen sarjan, jonka tavoitteena on monipuolistaa aiheesta käytävää keskustelua. Tässä lausunnossa esitetyt havainnot pohjautuvat Robottiakatemian piirissä käydyssä monialaisessa keskustelussa heränneisiin näkökulmiin.

Olemme samaa mieltä siitä, että teknologian kehityksestä ja digitalisaatiosta aiheutuva yhteiskunnallinen murros on syvä, ja siihen varautuminen on erittäin tärkeää suomalaisen yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kannalta. Pidämme erittäin tärkeänä, että digitalisaation ja robotiikan kehittämisen ja käyttöönoton ja niiden vaikutusten tutkimukseen suunnataan riittävästi rahoitusta. Suomella ja suomalaisilla on oltava kykyä vaikuttaa robotisaatioon eikä ainoastaan soveltaa ja sopeutua. Vaikuttamismahdollisuudet turvataan parhaiten luomalla osaamista, osallistumalla kansainväliseen työhön ja verkostoitumalla maailman parhaiden alan tutkijoiden kanssa.

Robotisaation edistäminen ei kuitenkaan voi olla tavoite sen itsensä takia, vaan sen on tapahduttava tavalla, joka on toivottavaa yhteiskunnallisen kehityksen kannalta. Robotiikkaan liittyvää tutkimus- ja koulutuspanostusta tulee siksi kohdistaa myös ja erityisesti humanistisiin ja yhteiskuntatieteisiin. ***Mielestämme tavoitteeksi tulisikin ottaa, että Suomesta tulisi eettisen robotiikan mallimaa.*** Suomi ja Pohjoismaat voivat ottaa tässä myös globaalisti merkittävän roolin, koska meillä on erittäin koulutettu väestö ja kykyä ratkoa myös eettisiä ongelmia. Teknologisen kehityksen polkuriippuvuudesta johtuu, että tähän on kiinnitettävä huomiota nyt ennen robottien käytön laajamittaista yleistymistä.

Luonnoksen keskeinen ja räikeä puute on siinä, että se lähes täysin sivuuttaa ihmisen ja inhimillisen kokemuksen. Robottien ja tekoälyn käyttöönottoon liittyy monenlaisia moraalisia ja eettisiä ongelmia, joiden ratkaiseminen vaatii laajaa yhteiskunnallista keskustelua. Esimerkkejä ovat muun muassa ihmistyön korvaaminen ja robottien käyttö hoivatyössä, itseajavat autot ja niihin liittyvät vastuukysymykset, tekoälyä hyödyntävä kansalaisten oikeuksia koskeva päätöksenteko vaikkapa verotuksessa sekä yksityisyys ja henkilökohtaisen datan omistus. Keskustelussa on erittäin tärkeää huomioida kansalaisten ja robottien kohtaamisesta nousevat kysymykset kuten vuorovaikutus, käyttäjien oikeudet sekä kansalaisten osallistumisen näkökulmat, esimerkiksi se, onko yksilöllä oikeus kieltäytyä robotin palvelusta tai käytöstä. Tähän liittyy myös ilmeisiä tasa-arvonäkökohtia.

Robottien kohtaaminen erityisesti palvelutilanteissa herättää käyttäjissä voimakkaita tunteita, ja ihmisten kokeman sosiaaliseen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että kansalaiset ja käyttäjät kokevat tulevansa kuulluksi ja voivat vaikuttaa teknologian käyttöönottoon.

Keskusteluksi ei siis riitä se, että ”..kerrotaan avoimesti, millaisia kysymyksiä ja mahdollisuuksia robotiikan käyttöönottoon ja hyödyntämiseen liittyy.”

Vuorovaikutus julkisen vallan, robotiikkaa kehittävien yritysten, tutkijoiden, käyttäjien ja kansalaisten välillä on tarpeen, jotta Suomi hyötyy robotisaatiosta parhaalla mahdollisella tavalla.

Kunnioitavasti,

Jouni Lounasmaa
Asiamies, DI
Kaupallisten ja teknillistieteiden tukisäätiö KAUTE
Mariankatu 7 C
00170 Helsinki
www.kaute.fi

KALLE KORHONEN
Kalle Korhonen
Tiedeasiamies, FT, dosentti
Koneen Säätiö
Tehtaankatu 21 B 49
00150 Helsinki
www.koneensaatio.fi

LAURA JUVONEN
Laura Juvonen
Toimitusjohtaja, TkT
Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiö
Eteläranta 10
00131 Helsinki
100-vuotissaatio.teknologiateollisuus.fi

